

Буюк мутафаккир шоиримиз Мир Алишер Навоий ўз даврида ёшларга мурожаат қилиб, “Қуёшлиқ истасанг, касби камол эт”, деб ёзганлар. Чиндан ҳам, одамларга қуёшдек беминнат нур таратишни, яхшилик қилишни истайдиган инсон, камолотга интилиб, турли илм ва касб-хунарларни ўзлаштириши лозим.

Шавкат МИРЗИЁЕВ

Hurriyat

Mustaqil gazeta

2021-yil
10-fevral
chorshanba
№ 6 (1222)

Gazeta 1996-yil dekabrda chiqqan boshlagan * www.uzhurriyat.uz * @ gazhurriyat@mail.ru * t.me/hurriyatuz * Hurriyat gazetasi

АЛИШЕР НАВОЙ ТАВАЛЛУДИНИНГ 580 ЙИЛЛИГИ

Кўнгил боғининг боғбони

Бир неча кундирики мамлакатимизнинг барча гўшала-рида, таълим масканларида, жамоаларда улуг бобомиз, даҳо шоир, давлат ва жамоат арбоби Ҳазрат Навоий таваллуд санаси кенг нишонланмоқда. Жойларда турли маданий тадбирлар, давра суҳбатлари, шеърят кечалари давом этмоқда. Хусусан, кеча пойтахтимиздаги Адиблар хиёбонида ҳам кўнгиллар боғининг боғбони, ўзбек шеърятининг султони Алишер Навоийнинг 580 йиллигига бағишланган катта тадбир бўлиб ўтди.

Элимизнинг зукко олимлари, миллат тақомиллашувида жонфидо зиёлилар, таниқли шоир ва ёзувчилар, давлат ва жамоат ташкилотлари вакиллари, адабиётшунос олимлар ҳамда ёшлар жам бўлган тантана хиёбонига ўзгача шухуқ бағишлади.

Улуг шоирнинг туркий халқларнинг шаън-шавкати учун яратган туркий назмдаги асарлари дунё тамаддунида буюк интилиш дея эътироф этилади. Чунки, араб тили илм тили, форс тили назм тили, турк тили жанговар тил дегувчиларга Алишер Навоий гўзал ва бетакрор туркий назм гулшани билан ундан-да нафосатли асарлар яратиши мумкин эканлигини исбот этган бетимсол шоирдир.

Адиблар хиёбони — Ҳазрат Навоий ҳайкали қошида йиғилганлар қалбидаги ҳаяжон замирида бобомиз яратган маънавий уммонга интилиш, кўзлардаги тафаккур учқуни беназир зотга беқиёс ҳурмат, сидқидилдан муносиб авлод бўлиш иштиёқи, ўйи десак хато бўлмайди.

Тадбирда сўз олган Ўзбекистон Ёзувчилар уюмси раиси, Халқ шоири Сирожддин Сайид мамлакатимизда Алишер Навоий меросини ўрганиш янада кенгроқ қулоч ёйганини таъкидлар экан, Президентимизнинг улуг даҳога юксак эҳти-

роми боис 2020 йил 19 октябрдаги “Буюк шоир ва мутафаккир Алишер Навоий таваллудининг 580 йиллигини кенг нишонлаш тўғрисида”ги қарорига мувофиқ, Алишер Навоий орденини таъсис этиш ҳамда жорий йилнинг 4 февралда буюк мутафаккир ҳаёти ва ижодини мамлакатимиз ҳамда халқаро миқёсда кенг ўрганиш, тарғиб қилиш мақсадида “Алишер Навоий номидаги халқаро жамоат фондиди ташкил этиш тўғрисида”ги қарорни имзолаганини алоҳида мамнуният ила эътироф этди.

Ўлмас шеърятимиз байрамида сўз олган юртимиз зиёлилари, таниқли ижодкорлар билан бир қаторда Афғонистон Ислмо Республикасининг мамлакатимиздаги Фавқуллода ва мухтор элчиси Аҳмад Ҳолид Элмий Алишер Навоий ўзининг буюк асарларида тараннум этилган эзуғу гоёлар билан нанки ўзбек халқи, балки бутун дунё халқларига тааллуқли бўлган беназир шоир, улуг мутафаккир эканини таъкидлаган бўлса, Эрон, Озарбайжон, Болгария каби юртлардан таниқли навоийшунос олимлар, ижодкорлар масофавий тарзда Навоийнинг ўлмас даҳоси хусусида ўз фикрлари билан ўртоқлашдилар.

Ўз мухбиримиз.

МУНОСАБАТ

ЁШЛАРГА ОДАМИЙЛИКНИ СИНГДИРАЙЛИК

Президентимиз томонидан ушбу йилнинг 19 январь куни маънавий-маърифий ишлар тизимини тубдан тақомиллаштириш, бу борада давлат ва жамоат ташкилотларининг ҳамкорлигини кучайтириш масалалари бўйича видеоселектор йиғилиши ўтказилганидан юртдошларимиз яхши хабардор. Зеро, видеоселекторда кўтарилган масалалар соғлом фикрли ҳар бир инсонни ташвишга солиши, мулоҳаза қилишга, юзага келадиган кўнгилсиз ҳолатни ўнглашга ундаши керак.

Одамийлик — халқимизнинг азалий хислати. Аждодимиз маънавий илмга, унинг тақомилига баҳоли қудрат ҳисса қўшган, содда ва беғубор инсоний муносабатлар эса ҳамisha миллий қадриятларимиз сараси ҳисобланган.

2-6

ТАЪЛИМ

МИЛЛАТНИНГ ОЛТИН КАЛИТИ

Ўки Президент мактабларида оддий деҳқоннинг боласи ҳам ўқийдими?

Дунёда мактаблар кўп. Турли хил йўналишларга, фанларга йўналтирилган мактаблар бор. Улар орасида Буюк Британиянинг “Great Nine Schools”, “Bishop Montgomery High School”, Канаданин “Trinity College School”, Швейцариянинг қироллик мактаблари маъжуд. Эҳтимол, бу билим ўчоқлари таълим тарзининг ўзига хослиги, чуқурлиги ва ўқувчи ўзини фақат илм олишга хос ҳис қилиши учун ҳамма шарт-шароитлар яратилган бўлиши мумкин. Нима бўлганда ҳам ҳар бир миллатнинг олтин қалити мактаб парталарига ўрнатилган.

Шу ўринда айтиш жоизки, жадид боболаримиз “Усули жадид” мактабларини шунчаки урф учун таъсис этишмаган. Ёки Абдулла Авлоний ва Мунавварқорилар асос солган мактабларда бепул таълим берилган, миллат эртаси учун қайғуриш гоёси асос масалани ҳал қилган.

Наманган вилоятидаги Президент мактабига кириб борар эканмиз, ана ўша жадид мактабларини қайта бир бор эсга олдик. Томларидан чакка ўтган, ўзимиз ўқиган чекка қишлоқ мактаблари ҳам ҳалдан ўтди.

3-6

ОЧИҚЧАСИГА АЙТГАНДА

МАСЪУЛ МУҲАРРИР НИМАГА МАСЪУЛ?

ёхуд китоб “ногирон” бўлса, масъуллар сохта бўлади

Кутубхоналарга кириб, бундан саксон-тўқсон йил аввал нашр этилган китобларни кўздан кечирсангиз, сарварағида “Ушбу китобнинг сиёсий масъул редактори — ўртоқ Н.Сафаров” каби қайдларга кўзингиз тушади. Чунки ўша инқилобий йилларда оддий қозоғга ҳам сиёсий ҳужжат деб қаралган, оммага етказилмаган ахборот сиё-

сат элагидан ўтказилган. Китобда олға сурилатилган гоёларга муаллифдан аввал шу соҳанинг бирон мутахассиси ҳам жавоб бериши талаб этилган. Шарафли, айна пайтда жавобгарлиги бўлган масъул муҳаррирлик ҳар кимга топширилавермаган...

8-6

ТААССУФ

ЖАРИМА билан ИШ БИТМАЙДИ!

Табиат бойликларини асраб-авайлаб, келажак авлодга бус-бутунлигича етказиш барча мизнинг бурчимиз. Лекин минг афсуски ...

3-6

ЭЪТИРОФ

МАТБУОТ АСЛИ ШУНДАЙ ИШЛАШИ КЕРАК

1989 йил 9 ноябрь. Брюссель. Бельгияда Ўзбекистон маданияти кунлари ўтмоқда эди. Делегация сафида адабиёт газетасининг бош муҳаррири сифатида мен ҳам борман. Шаҳарга оқшом кўниши билан осойишта Брюссель бирдан жунбушга келди: кўчалар одамларга лиқ тўлиб, шод-хуррамлик бошланиб кетди. Бир-бирини қучоқлаган, қўшиқ айтган, шодликдан йиғлаган, тинимсиз рақсага тушаётган одамларни қуриб, нима бўлаётганини билолмай туриб қолдик. Кейин билсак, ўша соатларда бир мамлакат, бир миллатни узоқ йиллар давомида иккига бўлиб турган Берлин девори қулаётган экан...

Мени хайратга солган нарса — ҳали тун поёнига етмай, газета сотувчи йигитчалар бу воқеа тафсилотлари батафсил ёзилган газеталарни қичқириб-қичқириб тарқата бошлади. Эртасига эрталаб матбуот дўконлари деворнинг қулашига бағишланган рангли журналларга тўлиб кетди. Муҳаррир сифатида “э, қандай улғуришди экан-а?” деб ёқамни ушлаб қолганман ўшанда.

Матбуот, асли шундай ишлаши керак. Бугунги гапни бугуннинг ўзида ёзиши, ўқувчига етказиши лозим. Не бахтки, бугунги янги Ўзбекистонда биз ҳам шундай тезкорликка етиб келишимиз. Кеча эрталаб пойтахт Тошкентда, мамлакатимиз вилоят ва туманларида Алишер Навоий ҳазратларининг таваллуд кунлари муносабати билан бу улуг ватан-

дошимиз ҳайкаллари пойига анвойи гулчамбарлар қўйилди, олий ўқув юртларида шеъронлик, навоийонлик тадбирлари бўлиб ўтди.

4-6

МАСЪУЛ МУҲАРРИР НИМАГА МАСЪУЛ?

ёхуд китоб "ногирон" бўлса, масъуллар сохта бўлади

1 Кейинчалик "Узлит" деб аталадиган, нашринг "ғоявий-сиёсий" жиҳатларига қарайдиган бутун бошли маҳкама очилди. Аммо мустақиллик йилларида ҳам жиддий нашрларга масъул муҳаррир жалб этиш анъанаси сақланиб қолди. "Узлит" — сиёсат ғалвири ҳисобланган, илмий жиҳатдан бўлмағур, хур қарашлар йўлини тўсиш учун масъул муҳаррир жуда зарур эди.

Бугун дунё миқёсида манзара ўзгача. Исталган кимса майдонга чиқиб, нафақат молини, балки ўз шахсини, ҳатто баданини ҳам реклама қилади, рақибини тўхмат гаплар билан ҳақоратлайди, ҳар турли ахборотни кўчириб олади-да, ўзиники, деб эълон қилади. Ахборот тарқатиш — "бемалол"-да энди.

"Шарқнинг машҳур сулолалари" китоби. Унинг масъул муҳаррири тарих фанлари номзоди Д.Сангирова экан. Аввало, шу китобга масъул муҳаррир керакми? Ахир бу асар илмий янгиликка даъво қилмайди, тадқиқот ҳам эмас — ҳар турли манбалардан шу мавзудаги маълумотлар олиб тўпланган. Бунинг устига, жой ва киши номлари кўпинча хато ёзилган, услубан ғализ жумлалар, имловий хатолар ғиж-ғиж. Бир эмас, икки муаллиф, қолмишига бир масъул муҳаррири бир наشريёт муҳаррири "тер тўккан", аммо китобнинг аҳволи бу...

Фанлари доктори Зиёд Давронов, педагогика фанлари доктори Мамаражаб Тожиев, фалсафа фанлари номзоди Гулсанам Тилпаевадди унвондор олимлар.

дан, ҳатто у босилиб чиққач ҳам, хабардор эмас.

Аммо сал қўламли, бироз кўрак китоб борки, "масъул муҳаррир" сиз эмас. Масъул муҳаррири бор китоб салобатли туюлади, муаллиф "асаримга фалончи масъул муҳаррир", деб гурурланса, унисининг шундай шарафга лойиқ қўрилганидан мамнун.

Аммо кўп масъул муҳаррирлар ўзининг "масъул"лигидан китоб чоп этилгач хабар топади. Яна бир тоифа олим-фозиллар бу "мартаба"га инжиқланибгина рози бўлади-да, кейин нима бўлди, нима қўйди — иши йўқ. Мана, Шодмон Воҳидов билан Алишер Қодировлар ёзган

Аммо асарни ўқиб, ажабланиб қолдим. Масъул муҳаррир ҳам, уни маъқуллаб тақриз ёзган алломалар ҳам зиммадаги масъулиятни сезмадилар. Улар муаллиф "Инжилни ўқимаган одам Қуръони Каримни тўлиқ тушуниб етмайди", дея Инжилни Қуръондан устун қўйганини, Аллоҳ "Мен инсонни обид эмас, балки олим қилиб яратдим, билим излаган Мени топади", деб марҳамат қилган", деб Қуръонда ҳам, Ҳадисларда ҳам йўқ гапларни ёзишдай ғайриисломий "кашфиёт"ларга жазм этаётганини наҳот пайқашмаган бўлса? Ажаб, масалан, имом Бухорий Инжилни ўқимаган бўлса, у Қуръони Каримни инжилхон Б.Зиёмухамедовчалик "тўлиқ тушуниб етмаган" бўлиб чиқадими? Буям ҳолва. Муаллиф "Қурра-

ёхуд китоб "ногирон" бўлса, масъуллар сохта бўлади

ёхуд китоб "ногирон" бўлса, масъуллар сохта бўлади

ёхуд китоб "ногирон" бўлса, масъуллар сохта бўлади

ёхуд китоб "ногирон" бўлса, масъуллар сохта бўлади

соф керак, билиму савия керак. Савияси паст, диний, фалсафий, илмий ё маърифий жиҳатдан хато ёки гоҳо зарарли бўлган бундай китоблар, афсуски, чиқиб ётибди. Нимага десангиз, валломот муаллиф наشريётга пулни опкелиб ташлайди, пули борнинг нима гами бор — китоби чиқади-да!

Айрим наشريётда ишлаётганларга ҳам қойил қолмай иложинг йўқ, пулни деб динидан ҳам кечвориб... ох, нақадар даҳшат! Бунга юқоридаги китоб гувоҳ!

Кейинги гап Алишер Навоий, Бобур каби буюк олимлар асарларининг наشريётга масъул муҳаррирлик ҳақида. Масъул бўлади, масъул эмасми, муҳаррир — тахрир қилувчи дегани. Тавба, Навоийни, Бобурни, Машраб ё Мунисни ким, ёки кимлар "тахрир" қилади? Навоийнинг ижоди маҳсулига ким "масъул" бўлади? Мумтоз адибларнинг бир неча жилдик танланган асарлари чоп этиладиган бўлса-ку, Худо беради — масъул муҳаррир ҳам камдай туюлиб, казо-казолардан иборат "Тахрир хайъати" тўзилади. Яъни, қўпол айтганда, ҳашар қилиб "тахрир" этишда. Бу... мумтоз адибларнинг тахрирлаш эмасми? Ундан кўра "нашр хайъати", "нашр учун масъул гуруҳ" деб белгиланса бўлмайди? Ҳолбуки, бундай

МАНА, ШОДМОН ВОҲИДОВ
БИЛАН АЛИШЕР ҚОДИРОВЛАР
ЁЗГАН "ШАРҚНИНГ МАШҲУР
СУЛОЛАЛАРИ" КИТОБИ. УНИНГ
МАСЪУЛ МУҲАРРИРИ ТАРИХ
ФАНЛАРИ НОМЗОДИ
Д.САНГИРОВА ЭКАН. АВВАЛО,
ШУ КИТОБГА МАСЪУЛ
МУҲАРРИР КЕРАКМИ? АХИР
БУ АСАР ИЛМИЙ ЯНГИЛИККА
ДАЪВО ҚИЛМАЙДИ, ТАДҚИҚОТ
ҲАМ ЭМАС — ҲАР ТУРЛИ
МАНБАЛАРДАН ШУ
МАВЗУДАГИ МАЪЛУМОТЛАР
ОЛИБ ТЎПЛАНГАН. БУНИНГ
УСТИГА, ЖОЙ ВА КИШИ НОМ-
ЛАРИ КЎПИНЧА ХАТО ЁЗИЛ-
ГАН, УСЛУБАН ҒАЛИЗ ЖУМ-
ЛАЛАР, ИМЛОВИЙ ХАТОЛАР
ҒИЖ-ҒИЖ. БИР ЭМАС, ИККИ
МУАЛЛИФ, ҚОЛМИШИГА БИР
МАСЪУЛ МУҲАРРИРИ БИР
НАШРИЁТ МУҲАРРИРИ
"ТЕР ТЎККАН".
АММО КИТОБНИНГ
АҲВОЛИ БУ...

МАЪНАВИЯТ

Этмиш тўрт ёшни қаршилаган Бурҳон Жўраевнинг Кармана тумани "Қалавот" маҳалласидаги хонадонига борсангиз битмас-тузанмас хазинанинг устидан чиқасиз. 10 мингтадан ортиқ китоби бор шахсий кутубхона эгасининг ҳаёт йўли, меҳнат фаолияти Навоий кон-металлургия комбинати билан чамбарчас боғлиқ.

БУРҲОН ОТА КУТУБХОНАСИ

Бурҳон Жўраев қадимги Катта-масжид, ҳозирги Боғимурод кишлоғида туғилиб-ўсди. Кармана туманининг 1-6-умумтаълим мактабларида таҳсил олиб, Навоий шаҳридаги 29-сонли ўрта махсус таълим даргоҳида электромонтёрлик мутахассислиги касбини эгаллади. — Ҳадижа янгангиз билан оиламизнинг ширин турмуши чимилдиқдан бошланган, — дея хотирлайди отахон. — Аллоҳга шукри, уч ўғил ва икки қиз фарзандни тарбия қилдик, ўқитдик. Ҳозир улар турли соҳаларда ишлашаяпти. Рус адаби Максим Горькийнинг "Менинг университетларим" қиссасида қаҳрамон Пешковнинг "Агар бирданга бой бўлиб кетсам, ҳаммасига китоб сотиб олар эдим", деган сўзлари бор. Биз Бурҳон отага: — Сизда китоб йиғишга, уни севиб мутулаа қилишга муҳаббат қачон уйғонган эди? Умуман, оила-рўзгор ташвишларидан ортиб, китоб жавонини сара асарлар билан тўлдириб қийинчилик туғдирмайдими? — савол билан мурожаат қилдик. — Бир муддат ишсиз қолиб, давлат берган нафақага кўз тикиб яшадим. Шунда кўлимга теккан маблагнинг тенг ярмига китоб сотиб олишни, жаҳон адабиётининг

сара дурдоналарини ўқишни бошладим. Бошида шифокорларнинг "Китоб ўқиш соғлигингизга зиён қилади", деган гап-сўзлари бўлди. Унга парво қилмадим, мутулаага шу даражада қизиқдимки, ўқийётган китобларим ўзимники бўлишига ошиқдим. Тўғриси, бошимдаги оғриқ азоб бериб юрди. Аммо китоб кўлимдан тушмади, бадий асарлар мутулааси мени ром этди. Шундан шифо топдим, — дейди Б.Жўраев. Юқорида Бурҳон отанинг тақдир комбинат билан боғлиқлигини таъкидлаган эдик.1974 йилнинг 20 августида Навоий кон-металлургия комбинатида қарашли "Металлург" профлакторийсига электромонтёрлик вазифасига ишга қабул қилинган Бурҳон ота олаётган маошига иккилигидан китоблар, журналлар ва газеталарни сотиб олар, ўқиб бўлгач кутубхонасига тахлаб борарди. Меҳнат фаолияти давомида ҳалол ишлаб, топган маошига китоб ва журналларни харид қилди. Ҳовлисининг тўридан алоҳида шахсий кутубхона қурди. 15 квадрат метрлик хона, унда сиполик билан тахланган дурдона асарларга тўла китоб жавонини кўрган киши беихтиёр маҳлиё бўлиб қолади. Яқинда Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси

аъзоси, устоз Одил Ҳотам билан Бурҳон Жўраевнинг хонадонига бўлди. Китоб фондида 30-40 йил илгари нашр этилган "Жаҳон адабиёти" ва "Ажойиб кишилар ҳаёти" сериясидаги барча китоблар, турли мавзу ва йўналишдаги қомуслар борлигини қўриб ажойиб замондошимиздан фахрландик. Бундан ташқари, оқсоқол "Шарқ юлдузи" ва "Ёшлик" журналларининг 1975 йилдан 1995 йилгача бўлган даврдаги тўлиқ тахламани сақлаб келаётган экан. — Кўпчилик Бурҳон аканинг ўз кутубхонасидаги ҳамма китобларни ўқиганлигига шубҳа билан қараб, "ҳа, энди почта марказини тўпловчиларга ўшшаган бир филателист одамда", деб уйлашади. Туман газетасининг собиқ муҳаррири ҳам шундай фикрда эди, — дейди устоз адиб Одил Ҳотам. — Бир куни мавриди келганда собиқ муҳаррир Лев Толстойнинг "Болалик" қиссасидан савол берди. Бурҳон ака жавобининг охирида ўша қисса 1852 йил илк бор "Современник" журналида чоп этилгани ва шу муносабат билан адибнинг Некрасовга ёзган мактуби мазмунига айтиб берга-

нида унинг тан беришдан ўзга чораси қолмади... Бурҳон Жўраев нафақага чиқишдан аввал ўзи ишлаган "Металлург" профлакторийсига кутубхонасига 200 та, "Тўдақул" дам олиш масканига 100 та китоб соғва қилди. — Акангиз велосипедда юришни қанда қилмайдилар, — дейди Ҳадижа Жўраева. — Ишга, бозор-ўчарга ҳам шу қулай улудва бориб келадилар. — Худого минг қатла шукур, ҳозир ҳам бир соатда 30 километрча велосипедда юраман. Ғайратим ёшларникидан қолишмайди, — дейди отахон. Яқинда шахсий кутубхонасидаги дуру жавоҳирларни шахардаги икки хонали хонадонга алмаштирмаган отахоннинг уйига вилоят ҳокими Қ.Турсунов келиб, замонавий кутубхона қуриб беришни ваъда қилибди. Бурҳон ота каби юртдошларимизнинг хайри ишлари билар учун ибрат намунаси бўлиб қолади. У кишининг кутубхонаси эшиги эса муштарийлар учун ҳаммиша очик...

Азамат ЗАРИПОВ,
Навоий вилояти.

РАССОМ ХАНДАСИ

Ҳусан СОДИҚОВ чизган карикатура.

ЭЪЛОН
Тошкент шаҳар, Юнусобод тумани 83-умумий ўрта таълим мактаби томонидан Юнусова Сайёра Джурараевнага 1990-1991 ўқув йилда берилган 9-синфин битирганлик тўғрисидаги №194180 рақамли аттестат йўқолганлиги сабабли
БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

